

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO (LETO) XXXII. (26)

Štev. (No.) 47

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

22. novembra 1973

Ne govorite mi

o komunizmu

Argentinski katoliški tednik „Esquid“ je v izdaji z datumom 4. novembra 1973 na strani 17 objavil pismo mladega mornarja na šolski argentinski ladji „Libertad“, s katero so med drugimi državami obiskali tudi Kubo. V pismu ki ga je zaradi kubanske poštne cenzure oddal v drugi državi, popisuje vtise o življenju kubanskega naroda pod Castrovim komunističnim režimom.

Že pismo samo je zadosti poučljivo. Za nas še posebej zaradi velike podobnosti s Titovo Jugoslavijo. Morda s to pripombo, da je fant opazil bolj materialno revščino, Titov režim pa je v tridesetih letih opustošil in duhovno izvotlil Jugoslovane, med temi Sovence. Pismo hoče pokazati svetu žalostno fotografijo obraza kubanskega komunizma in svari svobodne ljudi pred nevarnostjo rdeče sužnosti:

„Skušal bom nepristransko opisati življenje Kubancev pod komunističnim režimom. Zbral sem podatke iz vsakdanjega življenja, ker ti včasih ljudi bolj prepričajo in odvrnejo od komunizma kot lepe besede.

Habana je staro mesto, kar ni nič slabega, a slabo je to, da so stavbe zapuščene, vsaj deset ali dvajset let brez popravila, barve izprane. Avtomobili, kolikor jih je, so tiste stare sorte Chevrolet iz leta 1950, kar je pa modernjših so pa izključno ruski — za vojaške častnike in za višje komunistične funkcionarje.

Castro je vpeljal, kakor Hitler, živilske knjižice. Karte določajo kaj in koliko smeš kupiti. Poglej nekaj primerov: eno zobno pasto za tri osebe na mesec, tri kose toaletnega in dva kosa pralnega mila na mesec, dva para čevljev vsakih pet let, ene hlače na leto, tri četrt kilograma mesa za eno družino na teden, tri pakete cigaret na mesec, en zavitek surovega masla na teden.

Naj omenim tudi to, da ne spijo vsi na posteljah — to je precej pogosto — ker teh ni zadosti in ker jih ne smejo kupiti. Če hočeš kupiti eno steklenico kuhinjskega olja brez kart stane okoli 70 tisoč starih argentinskih pesov. In ne misli, da imajo dobre plače. Povprečna delavska plača je 80.000 argentinskih pesov in zdravilniki z najboljšimi plačami ne presegajo 350.000 pesov.

Še hujša je duhovna revščina. Stari ljudje so jokali, ko so poslušali, kako živimov v Argentini (kljub mnogim neurejenostim in neredom). Ko so se pogovarjali z nami so se bali, da jih ne bi videli policaji in jim naredili znamenja v živilski knjižici in bi si tem zgubili pravico do hrane, oblek ali celo življenja.

Na Kubi ne vidiš drugih propagandnih lepakov kakor za komunistično partijo. Barov skoraj ni, brezalkoholnih pijač ni, ni kioskov z revijami in s sladkarijami. Otroci imajo pravico do ene igrače na leto, in ne, da bi si jo sami izbrali, ampak uprava določi katero lahko — kupijo.

Če hočeš iti v kino, se moraš vpisati pri revolucionarni komiteji, delati po eno uro dnevno skozi štiri mesece in potem greš lahko v kino tisti dan, ki ga oni določijo in gledati film ki ga pač takrat vrtiljo in — plačati. Ista pravila veljajo za plese in obiske bolj-ših restavracij.

Narod gospodarsko izkoriščajo. 84% državne produkcije izvažajo v druge komunistične države: v Rusijo 60%, v Vzhodno Nemčijo 10%, na češkoslovaško 14%. Orožje, ladje, novi avtomobili, letala, stroji, itd., je vse izključno rusko.

Kubanski narod vzbuja sočutje do solz, vzeli so mu življenje, nasilno so ga pokvarili, na vse načine izkoriščan je brez vsakega upanja na kakršnokoli zboljšanje.

Ko se bom vrnil v Buenos Aires, naj mi nihče ne govori o komunizmu, ker sem prepričan, da bi ga zadavil (oprosti krepki besedi)!

Ker bi bilo tega pisanja brez kon-

OB TRIDESETLETNICI BALANTIČEVE SMRTI

24. novembra l. 1943 se je končal boj med vaškimi stražami in partizani v notranjski vasi Grahovo, ki ga je odločil italijanski top. Ta je zažgal in zrušil Krajčevo hišo, v kateri se je junška bratna posadka pod vodstvom Franceta Kremžarja. Večina branilcev je zgorela v hiši, nekaj se jih je rešilo in vdalo, pa so jih partizani postrelili in vrgli nazaj v ogenj, nekaj pa se jih je rešilo podtalno v veliko tovorno tehtnico, ki so potem pričali o grozotah smrti teh novodobnih „mladeničev v ognjeni peči.“

Grahovo je bilo eden zadnjih tragičnih porazov v vrsti Grčarice, Turjak, Kočevje... pred ustanovitvijo domobranstva, ki je začelo nastopati prav v tistih dneh.

Med tistimi junaki, ki so zgoreli v Krajčevi hiši pred tridesetimi leti, je bil tudi France Balantič, 22-letni slavist iz Kamnika. V ognju se je sesul kot vojak v pepel, dvignil pa se je iz njega — kot v antični bajki ptič Fenix — pesnik in se uvrstil med najboljše pesnike slovenskega Parnasa.

Pesnik France Balantič. Le malo število njegovih pesmi se je ohranilo, samo za eno zbirko jih je — saj jih pri taki mladosti več biti ni moglo! — toda v njih je zajel s tako intenzivnostjo življenje mladostnika in s takim živim, barvitim in nazornim jezikom, s tako pesniško ustvarjalno silo, da bo v njih ostal za vedno v zgodovini slovenske lepševne umetnosti. V načrtih, ki jih je zasnoval v gonarski internaciji, pa je zamislil eno največjih slovenskih poetičnih vizij s slavospevi jeziku, rodni zemlji, ljubezni, bratstvu in Bogu, da bi smeli od njega pričakovati višek slovenske poezije, toda tragična smrt ga je iztrgala iz snovanja pesniških vencev in mu položila sama venec nesmrtnosti na sežgane senci.

Balantič je pesnik. Velik pesnik. Morda največji tistih let. Od dneva smrti pred tridesetimi leti pa vse doslej smo v

ca, ti bom povedal še več in bolj natančno, ko se vrnem v Buenos Aires.“ Zakaj skoraj dobesedni prevod pisma, ki bi ga vsak lahko sam bral (ali ga je že bral) v „Esquid“? Ni škoda uvodniškega prostora za pismo mladega argentinskega mornarja, ki je s šolsko ladjo „Libertad“ (svoboda!) obiskal Kubo pod Castrovim suženjstvom? To-liko je odgovorov in razlogov zaradi katerih se spleča dati to pismo v roke mladim (bodisi v slovenščini ali španščini). Bog daj, da bi tudi naši fantje in dekleta, ki gredo na obisk v Slovenijo s tako odprtim očmi, s tako zrelo presojo in s takim odvratom do komunizma hodili po zaslužnjem kraljestvu pod Triglavom. Naj občudujejo naravne lepote, ki jih je Bog iz polne roke strosil po Sloveniji, ko komunizma še ni bilo in bodo ostale, ko ga ne bo več. A naj tudi opazujejo duhovno stran slovenskega življenja. Naj iščejo stik z veroučnimi skupinami in s farnim življenjem in z dobromislečimi svobodni željnimi brati in sestrami. A naj položijo prst tudi v rane, ki jih tridesetletno vsiljevanje materializma zarezalo v slovensko narodovo telo: mladinski samomor, zakonske razveze, alkoholizem, splavi, pornografija... Da je tudi ra zahoču veliko tega? Tudi. A komunizem je hotel in hoče načrtno izvotliti slovensko dušo in jo napolniti s praznoto. Mladini je vzel pravi smisel življenja, ji vzel vero v krščanskega Boga, je tudi zase ni pridobil — jo je pustil prazno. In iz strahu pred praznoto dr- vijo v samomor ali v življenjski materializem do zadnjih posledic.

Kakor je argentinski mornar videl kar je slabega v zunajem življenju na Castrovi Kubi, tako naj naši mladi z zgražanjem odkrivajo duhovno razdejanje v Titovi Jugoslaviji. Bog daj, da bi vsak njihov obisk prinesel trideset let preizkušanim iskrici upanja na odrešenje izpod komunizma in jim dal moči v borbi za popolno svobodo!

J. Re.

njem objokovali pesnika. Kot takega so ga pokazale štiri izdaje njegovih pesmi: dve še v domovini (V ognju groze papo!am, Sonetni venec, 1944) dve v emigraciji (Zbrano delo, Buenos Aires 1952 in Pesmi, Celovec 1967). Še v taboriščih v Italiji so se zbirali emigracijski književniki na dan Balantičeve smrti ob „njegovem kresu“, kjer so prebrali njegove pesmi. To so nadaljevali pozneje tudi v Argentini, ko so se zbrali v krožek z njegovim imenom, Balantičeva družina, ki je ostala vse do Slovenske kulturne akcije. Odslej je ta prvzela skrb za Balantičovo duhovno dediščino. Sikarji in glasbeniki so se navdihovali ob njegovi umetnosti, pesniki so hodili vidno v njegovo šolo po navdih in izraz. Balantič je postal sestavni del emigrantske duhovne kulture, namenjene ne samo njegovim sodobnikom, ampak predvsem bodočemu rodu, mladini, ki dorasča. Tako je dobila slovenska šola v San Justu častno ime Šola Franceta Balantiča. In ta se ga kot nosilka njegovega imena med nami, ob letošnji tridesetnici smrti spominja v imenu vse slovenske skupnosti v argentinski Zedinjeni Sloveniji. Pesnik Balantič je naš, je emigrant.

Drzno je zapisati to besedo, pa je resnica, kajti pesnika Balantiča so oficijelno izgnali iz domovine, nima tam svojega groba, cvetje, položeno na skupni grob grahovskih telesnih ogorkov, izginja čez noč, prav kot da je vedel že, ko je pisal:

„moj god ne bo nikoli praznovan.“

Polagoma — od l. 1968 — prodira pri duhovnih izbranih s svojo pravo vrednostjo velikega pesnika, uvršča se v literarni zgodovini in v slovstvenih esejih v red Prešernovih najvrednejših dedičev, njegov glas je ujet v liro slovenskega Orfeja in poje v antičnjah iz časa „slovenske pomladi“... Toda na drugi strani je nanj nametana toliko dračja, da ptič Fenix ne more razpeti pesniških kril, bleščočih v svoji lastni pesniški vedi, nad Slovenijo v domovini. Sam je danes štet med najgnusnejše izdajalce, ki bi ga bilo treba še enkrat ubiti; padla je izjava, da bi bil, če bi bil v vrstah narodnoosvobodilne vojske zaradi defetizma likvidiran od njih samih... Ne živ ne mrtev bi ne služil tistim totalitaristom, ki ne morejo, ne znajo in nečejo videti v svojem bližnjem ne človeka ne umetnika, temveč le „pristaša“. In v primeru, da ni politični pristaš, mu je usojena likvidacija: v revoluciji telesna, po njej duhovna. Balantiča je zadel ena kot druga usoda: kot vojaka smrt, kot pesnika „molk zasutih ust.“ Še do danes ni izšla v domovini zbirka tega od kritikov, pisateljev in literarnih zgodovinarjev priznanega slovenskega modernega klasika, dasi je že pred leti bila dotiskana zbirka Balantičevih pesmi v redakciji Mitja Mejača, pa je menda našla konec v večki papirnici. Roke mogotev drže meč nad pesnikom, ki je šel „duše iskat tja, kjer jih ni.“

In ta meč visi nad Balantičem še danes in dvomim, da bi bil v domovini kdo, ki bi opozoril na 30-letnico smrti tega pesnika, ljubljenca tudi njihove mladine, ki ga na skrivnem prebira. Vemo namreč za najnovejši sklep Aktivne Zveze Komunistov, ki zahteva, da so „za javna priznanja pesnikov treba tudi družbeni vidiki“. To se pravi doslovno: „da ni mogoče v sedanjem političnem trenutku podeljevati javnih priznanj ljudem, ki so bili vseskozi nasprotniki današnje družbene ureditve in z njenim nadaljnjim razvojem“. Toda ta „trenutek“ traja že 30 let in se še „nadalje razvija“ — v tem smislu, da še ni misliti na javno priznanje velikega pesnika, kajti „poleg strokovnega vidika velja tudi širši politični vidik, na katerega se mora gledati, če se noče počastiti delovanje kake osebnosti. Ta sklep je bil sprejel v Mariboru septembra meseca (Večer, 15. 9. 1973) in javljen v upoštevanje tudi Socialistični zvezi delovnega ljudstva najvišji nosilki oblasti v Sloveniji, ki naj ga uzakoni-

Mati, domovina, Bog

Misli iz govora MILOŠA STARETA na proslavi 8. obletnice slovenskega doma v Berazateguiju dne 11. novembra.

8. obletnica Slovenskega doma v Berazateguiju sovpada z letom, ko mineva četrto stoletje odkar smo prišli v Argentino. Že tedaj smo se zavedali, da naša emigracija ni navadna emigracija. Nismo šli v svet le zato, da si uredimo novo in udobno življenje v svobodi. Spremljale so nas dolžnosti in to velike dolžnosti do naše izseljenske skupnosti, njihene bodočnosti, do novih rodov, ki prihajajo, in do vsega našega naroda v domovini. Kakor smo se zavedali pred 25 leti, tako se moramo zavedati danes in vedno, da moramo nadaljevati boj za svobodo našega naroda, ki smo ga začeli z brati, ki so omahnili v smrt, predno je bil dosežen cilj naše skupnega boja.

Vaš dom nosi ime Ivana Cankarja. Tudi šolo ste krstili po njem. Prav zato vam ključem v spomin besede, ki jih je zapisal Cankar v svojih Podobah iz Sanj. Kakor v preroškem videju na komunistično revolucijo v naši domovini govori Smrt po Cankarju: „žela sem veličastno žetev, na brezmejnih poljanah sem jo žela, kjer je bil človek sam sejal. Tako dolga je bila ta žetev od jutra do večera in še od večera do jutra, da mi je roka že obnemogla, da se je kosa že skrhalo...“ In še nadaljuje Smrt: „...pomislil nisi, da je smrt Mati in da teše nebeški tesar mrtvaško posteljo in zibel obnem...“

Ali nam ni nebeški tesar tesal tisoče in tisoče mrtvaških postelj? Po kraških jamah, množičnih grobovih in brezmejnih gozdovih jih je tesal, te nenavadne mrtvaške postelje. Toda ne pozabite! Stesal nam je nebeški tesar tudi zibel, v katero je položil tisočletne korenine čistega, v trpljenju in bolečinah preizkušene slovenstva. To zibel je izročil nam, da jo poneseemo v svet, da bo tako slovenstvo živelo naprej, živelo z nami in med nami. Da mu z našimi žrtvami in deli omogočimo tako rast, da nikdar ne bo usahnilo. Na nas vseh je, da bo slovenstvo živelo in rastle svobodno v svetu, ker tisto, kar je bistvo slovenstva in mu daje vsebino, doma ne sme in ne more živeti.

Kadar oče umre v družini ali bratje in sestre ali celo mati je hudo. Toda če družina drži skupaj, če je res družina, potem ostane dom, življenje gre naprej, otroci se imajo radi in ljubezen do dragega pokojnika jih veže. Danes morem reči, da vsi, ki smo šli v svet smo ostali družina. In tudi vi ste del te družine, ki ste zgradili ta dom kljub vašemu majhnemu številu, ga zgradili tako domaćega, tako prijaznega, res vašega.

Vaša mala berazateška skupnost je lepa. Častno izpolnjujete dolžnosti, ki vam jih nalaga poslanstvo naše emigracije. Toda ne pozabite da ste del naše slovenske skupnosti v Argentini. So naloge, katerih izpolnjevanje je predvsem vaša dolžnost. So pa tudi naloge, ki jih zmore le naša celotna skupnost. Izpolnjevanje teh je dolžnost nas vseh. Nihče se ne more odtegovati. Kadar gre za našo celotno skupnost, odpade vsaka krajevna ozkost, ker gre za čast in ponos ne samo naše slovenske emigracije v Argentini, ampak celotno „Slovenije v svetu“, ki živi po vseh kontinentih. Niti posameznik niti skupina, nobena krajevna skupnost ali organizacija naj ne stoji ob strani, kadar

To je sklep komunističnih kulturnikov izpred nekaj mesecev, toda v spominu nam je še pisanje pesnika Cirila Zlobca pred desetletem, ko je zapisal, da „se k slovenski književnosti ne more prištevati... tista manjšina, ki ni šla v revolucijo ali se je postavila na nasprotno stališče“... Tako je torej pesnik France Balantič bil že tedaj izvržen iz slovenske književnosti in je zdaj natuse še več prsti na njegova pojoča usta.

Tako so Balantiča sami opahnili v — emigracijo, in emigracija je sprejela odgovornost za njegovo pesem. Buenos (Konec na str. 2)

gre za skupne naloge. Samo tako bo uspevala naša kulturna rast, samo tako bo tudi slovenska knjiga, slovenska pesem, slovenska šola mogla biti v čast in ponos „Slovenije v svetu“.

25 let je za nami. Rane so zaceljene. Ostale so le brazgotine. Pogled v preteklost je jasnejši, čimbolj se oddaljujejo dogodki. Naš odnos do domovine je jaseen. Nikogar ni med nami, ki bi verjel, da morejo slovenstvo reševati tisti, ki gradijo na marksistično komunistični teoriji. Danes nas več ne more razdvajati ne pogled v preteklost niti v sedarjost in tudi ne v slovensko bodočnost. Kakor smo že v domovini postavili zahtevo po slovenski narodni državi, tako danes ugotavljamo, da ni nikogar, ki ne bi želel svobodne slovenske države. Saj to je naravno. Toda kadar mislim na ustvarjanje slovenske države, se mi zdi, da je najbolj verna primerjava z gornikom, ki si je zastavil cilj, da prepleza strmo steno in pride na vrh gore po poti, kamor še ni stopila človeška noga. Previdno se vzpenja v steni in večkrat zabije klin, da se opr in nato napravi varen korak navzgor. Če ga doleti neurje, se umakne v steno in čaka, da gre vihar naprej. Nato zopet nov klin in se potegne višje, počasi z vsjo previdnostjo, da ne pade v prepad. Pot do vrha je težka in nevarna. Le z vtrajnostjo in previdnostjo bo zmagal. In tako moramo delati mi pri ustvarjanju slovenske države. Večkrat moramo zabiti klin varnosti, da nam omogoči nadaljni vzpon. Umaknemo se v zavetje, kadar prihumi vihar, nato nadaljujemo pot, strmo in težko, do cilja, do svobodne slovenske države. Ko bo cilj dosežen, naj Slovenci v svobodni slovenski državi svobodno odločijo, kako se bodo povezali z narodi Jugoslavije v tako skupnost, da bo temeljila na svobodi, enakopravnosti in suverenosti narodov in držav. Samo skupnost, zgrajena na teh temeljih, more prinesiti srečo in mir.

Pa pojdimo zopet k Cankarju. Kadar ste v težavah in vas moti ta potrošniški svet, to vrvenje, hlastanje po spremembah zaradi dolgočasia, materializem, v katerem se danes utaplja svet, vzemite v roke Cankarja, katerega ime nosi vaš dom. Podobe iz Sanj, Moje življenje in še mnogo, mnogo iz njegove zakladnice. Stopili boste v svet, ki vas bo pomiril in vas pripeljal v globine duha in misli. Ta veliki pisatelj je ustvarjal v trpljenju — duhovnem in telesnem — mojstrovino, ki jo neprekosljivo. Iskal je smisel življenja in ga našel. V Podobah iz Sanj ga vpraša mati Smrt: „Ko pridem k tebi, da pojdeš z menoj na poslednjo pot, koga boš klical na pomoč, da ti bo v trpljenju stal ob strani, da bo tvoj besednik pred pravičnim Sodnikom?“

Iz bolečine umirajočega srca je vzkliknil: „Mati.“ Nato je zaklical v predsmrtnem strahu: „Domovina.“ In končno se mu je v bolesti razklalo srce, da je dalo, kar je še imelo, in je zaklical: „Bog.“

Mati! Domovina! Bog! In komunisti trdijo, da je bil Cankar njihov. Kakšna laž in potvorba. Komunistom sta mati in materinstvo brez duhovne vsebine. Domovine nimajo in je ne priznajo drugim. Boga zanikajo. Cankar pa je zaklical: „Moj besednik bo Bog!“ In to Bog, z veliko začetnico.

Mati, domovina, Bog, naj bo zapisano na vašem domu in v srcih vas vseh. Pa še besede, katere je zapisal Cankar, ko se je prebudil kakor otrok od težke bolezn, in je sedela ob njem svetnica odrešenica, kateri je bilo ime: Življenje, Mladost, Ljubezen.

Mati, Domovina, Bog, naj bo geslo vas in vaših otrok. Polni življenja, mladostnega ognja in medsebojne ljubezni čuvajmo zibel, ki smo jo prinesli s seboj v svet, da bo slovenstvo v Sloveniji v svetu rastle tako mogočno, da bo dalo upanje na lepšo bodočnost tudi našim bratom v domovini in zamejstvu.

NEMIRI V GRČIJI

VOJSKA VZPOSTAVILA RED

Grška vlada, kateri načeljuje upokojeni polkovnik Georges Papadopoulos, je zadnje dni prestala eno svojih najtežjih proizkušenj, ko so študentovske manifestacije naenkrat postale prava protivladna vstaja. Le oster poseg vojske je zaenkrat rešil situacijo, ki pa lahko pusti dalekosežne politične posledice.

Celoten potek dogodkov se je začel v torek 13., ko so univerzitetni študentje, po pouličnih manifestacijah zasedli Politehnični inštitut atenske univerze ter se tam zabarikadirali. Povod za manifestacije je bilo kaznovanje petih študentov, ki so se aktivno udeležili žalne proslave za pokojnim prvim ministrom Georgesom Papandreuem, katerega vlado je strmoglavil vojaški udar.

Študentje so najprej postopali mirno. A počasi so manifestacije pričele dobivati vedno bolj udarno lice. Nad tri tisoč študentov se je zbralo v Politehničnem inštitutu, na katerem so razobesili plakate z zahtevami da naj se umaknejo američanci, naj preneha Papadopoulosova diktatura in podobno. Študentje so v inštitutu prav tako montirali podtalno radijsko postajo, skozi kateri so pozivali grški narod k stavki, uporu in vstaji.

Istčasno pa so se na ulicah porajale nove manifestacije. Zlasti ob večerih so te narastle na deset in nazadnje petnajst tisoč udeležencev. Vlada je v za-

četku mirno gledala ta postopek. Potem je organizirala policijski nadzor, a ne da bi skušala zaseči uporni inštitut. Vendar je po štirih dnevih zasedbe položaj postal za vlado tako neznošen, celotna situacija tako „eksplozivna“, čot se je izrazil Papadopoulos, da je vlada poklicala na pomoč vojsko. Po spopadih s policijo, v katerih so študentje prevladovali, je nastopila vojska. S tanki so vdrli v inštitut nakar se je začelo preganjanje upornih študentov. Izgredi in spopadi so dosegli neverjetno jakost. Po uradnih poročilih je bilo celotno število mrtvih devet. Končno je moč vojaštva in policije prevladala. Mir se je vrnil v Ateno, pa tudi v Šaloniko in Patras, kjer so se dogajali slični izgredi.

Takoj po nastalem redu, je vlada razglasila vojaško stanje najprej za Atene, nato pa za vso državo. V Atenah pa je še posebej uvedla obsedno stanje od sedme ure zvečer pa do pete ure jutraj. Obenem pa je zaprla tako vodje upora kot tiste, ki so, direktno ali indirektno z njim sodelovali. Tako dekana Politehničnega inštituta dr. Konstantina Konofagosa in večje število levičarskih vodij.

Istčasno pa so se s strani raznih političnih strank ponovno začele oglašati zahteve za obnovo demokracije v Grčiji. Tako preti študentovski upor imeti še nepregledne politične posledice.

Počasen mir na Bližnjem vzhodu

Premirje, ki vlada v zadnjih tednih na Bližnjem vzhodu, se le počasi spreminja v mir. Motijo ga nesoglasja glede razlage pogodbe, ki so jo podpisali tako Arabci kot Izraelci, pa tudi sporadični spopadi in obstreljevanja vzdolž mirovne črte.

Mirno poteka na vsej fronti izmenjava vojnih ujetnikov, ki jo nadzira mednarodna organizacija Rdečega križa. Prav tako se izpolnjujejo druge točke pogodbe, ki predvidevajo dobavljanje

živil in drugih potrebščin tako mestu Suez, kakor tretjem karpusu egiptovske vojske, ki je obkoljen na južnem delu siveškega prekopa, ne Sinajju.

Teže pa je izpolniti ostale točke. Najprej so težave nastale, ker Izrael ni pristal na izmenjavo kontrolnih oddelkov lastne vojske z oddelki Združenih narodov. Nato pa tudi, ker po mnenju Izraela, ni mogoče jasno določiti stanje fronte z dne 22. avgusta. Pogodba ravno predvideva umik obeh nasprotnikov na položaje s tega dne. Judovska ministrska predsednica Golda Meir je ponudila Arabcem, da bi se oboji umaknili enostavno vsak na svoj breg Siveškega prekopa. Egipt pa na to noče pristati.

Nepredek v celotnem poteku pa predstavljajo direktna pogajanja. Tako sta se pretekli ponedeljek 19 sestala na nevtralni točki ceste 101 iz Sueza v Kairo (kjer je bilo podpisano premirje) p-dšef egiptovskega glavnega štaba general Abdel Ghany, in pa šef izraelskega štaba general Aharon Yariv. Izid razgovorov niso objavili, pač pa namen, da se ponovno sestanejo ta četrtek 22. Medtem pa imajo Izraelci rešiti lasten problem. Kot znano, bodo imeli 31.

Mednarodni teden

NASA je sestrelila pretekli petek 16 v vesolje tretjo ekipo astronautov, ki bi preživela 84 dni na vesoljskem laboratoriju Skylab. Odlet sa večkrat preložili zaradi okvar na raketi. Vendar je končno šlo vse po sreči in upajo, da tudi celotni program ne bo predstavljal težav za ekipo, katero sestavljajo Gerald Carr, Edvard Gibson in William Pogue. Vsi trije so prvokrat v vesolju.

PRINCESA ANA, iz angleške kraljeve hiše, se je poročila s kapitanom Mark Phillipsom. S tem je zaključen nov škandalček angleške družine, ki je morala oddati že tretjo princezino v roke „plebejca“. Prva je bila Anina teta princesa Marjeta, ki se je leta 1960 poročila s fotografom Armstrong-Jonesom. Slavnost so prenašali po televiziji in smatrajo, da je program gledalo 500 milijonov gledancev.

HENRY KISSINGER, ameriški zunanji minister, se je vrnil s svojega dvanaajstrednega potovanja, na katerem je obiskal deset držav. Na zadnjem delu poti je obiskal po Kitajski še Japonsko in končno Korejo. Takoj po svojem Prihodu v Washington pa se je Kissinger sestal z ruskim poslanikom v ZDA Anatolom Dobrininom.

V LIMU, Peruju, se je začelo tretje zasedanje posebne komisije Organizacije ameriških držav OEA, ki bo preučevala spremembo, ali boljše modernizacijo medameriškega sistema. Udeležili se bodo zasedanja predstavniki 23 ameriških držav.

SAUDIJEVA ARABIJA pritiska na Japonsko, da bi spremenila svojo prijateljsko politiko do Izraela. V ta namen ji je dala ultimatum do 24. t. m. Ko poteče ta rok, bodo Arabci smatrali Japonsko kot sovražnike in jih vključili v program omejitve dostavljanja petroleja. Kot znano japonska uvaža skoro ves petrolej, ki ga porabi; 40% tega pa prihaja iz arabskih predelov.

decembra splošne volitve. Vlada dispozičija pa je, da vsi rezervisti, ki kandidirajo za razna mesta v židovskem parlamentu, morajo zapustiti vojsko t. petek 23. Med take rezerviste spada tudi general Yariv in pa tudi polemični divizijski general Ariel Sharon, ki je vodil izraelsko ofenzivo, katere je v zadnji vojni prekoračila siveški prekop in začela prodirati proti Kairu. Rezervni generali so bili v izraelski vojni odločilni faktor za preokret celotnega vojnega poteka. Vpoklicali pa so jih šele precej po začetku sovražnosti. Predložen je sicer zakon, da bi taki vojaški kandidati smeli še naprej ostati na fronti, a končna beseda še ni izrečena.

čati z njim, ker je moral prav tiste dni po opravih na drugo stran otoka. Cerkev sv. Ignacija, nasproti železniški postaji Čučija, in univerza Sophia sta blizu središča Tokija, tako da je dohod do obeh prav prikladen za sleherne domačina ali turista. Tudi delavniške maše so v tej jezuitski cerkvi dobro obiskane. Za sobotno večerno mašo, ki velja za nedeljsko, pa se cerkev napolni do zadnje klopi. Za primerjavo: cerkev v velikosti odgovarja sanjuški. Obhajilo delijo v roko, da se verniki sami obhajajo.

Turist iz zahodne civilizacije se počuti v Tokiju kakor da bi bil analfabet. Povsem nerazumljiv jezik in absolutno nerazumljiva pisava. Noben napis ti ničesar ne pove. Dokler ne pogledaš v izlozbo, ne veš, kaj tam prodajajo. Če ne znaš angleško, tudi nobenih novic ne moreš izvedeti, ker poleg japonskih izhaja samo en angleški dnevnik Japan Times. Govori pa angleško velik odstotek Tokijcev, toda šoferju taksija je najbolje pokazati v japonsčini napisan naslov, kam naj te pelje, ker se lahko zgodi, da morda ne pozna latinskih črk. Toda tudi tako je nevarno — in to se je meni zgodilo — da šofer ne najde kraja, odn. ulice in številke, kamor bi te moral zapeljati. Mesto je namreč zidano brez načrta, vrsta ulic in cest je brez imen, orientacijske točke so večje stavbe ali spomeniki in šofer te je približa tistemu razpoznavnemu poslopu ali spomeniku, potem pa si moraš najprej sam pomagati po spominu, in peš, do zaželenega cilja. Vožnja s taksijem je poceni; toda taksijev je vedno dovolj na razpolago, ker je vožnja s podzemsko železnico ali z avtobusom pet do šestkrat cenejša. (Bo še.)

Tradición, anhelo y voluntad

Al suscribir el Acta de Confraternidad Rioplatense, durante su visita en el vecino país del Uruguay, el presidente de la Nación, teniente general don Juan Domingo Perón, pronunció entre otros los siguientes conceptos:

“Suscribir el protocolo de la fraternidad uruguaya y argentina, decía Sáenz Peña, no es crear una política distinta de la que nos viene impuesta por nuestra tradición y el vivo anhelo contemporáneo, eso sencillamente confirmaría, refrendado con el sello de las cancellerías la voluntad superior de estos pueblos que alientan una misma alma sensible a los calores y al genio de la raza y representan una sola socialidad asentada sobre dos soberanías.”

Yo me permitiré otorgar a esas palabras la calidez de su vigencia, de su honra y su valor trascendente.

Suscribir este tratado de hoy es consagrar, para siempre, la fraternidad uruguaya y argentina; es dar vigencia a una política que emana de la tradición, el anhelo y la voluntad superior de nuestros dos pueblos, informados de una misma alma y el genio de su raza, representantes de una misma socialidad asentada sobre sus dos soberanías.”

Iz življenja in dogajanja v Argentini

Mirni potek in pozitivni rezultat sestanka predsednika Perona s političnimi voditelji, ki je bil v torek, 13. t. m., je vzbudil optimizem glede sodelovanja opozicije in vladnih koalicijskih zavaznikov pri delu obnove, katerega ima v načrtu vlada. Na tem sestanku se je prišlo tudi do praktičnih zaključkov, kot ta, da bo v vladni palači vedno na razpolago omenjenim političnim vodjem prostori, kjer bodo lahko razpravljali z vladnimi osebnostmi o delu in načrtih, katere pripravlja ali izvaja vlada. Političnim vodjem bo na razpolago tudi vsa dokumentacija, ki je v zvezi s temi deli. Naravno most med politiki in vlado pa bo glavno tajništvo predsedništva, katerega vodi dr. Solano Lima, bivši podpredsednik. S tem je, po mnenju opazovalcev in politikov samih, storjen prvi korak za konkretno ustanovitev že večkrat debatiranega „Državnega sveta“ (Consejo de Estado), v katerem naj bi bile udeležene vladne in opozicijske stranke.

Optimistično vzdusje sodelovanja pa, ki je na sestanku vladalo, se je razblinilo v kongresu, ko je bil v debati zakon federalne intervencije v provinco Formozo V tej provinci, katere konflikt smo v naših komentarjih že omenili, je prišlo do spora med guvernerjem in provincijskim kongresom. Kongresniki so obsodili guvernerja potvarjanja fondov, ideološke oddaljitev, neumestnega nastavljanja oseb itd. Guverner Gauna pa se je branil, zanikajoč obtožbe in zagovarjajoč svoje dosedanje delo. Spor je prišel tako daleč, da je kongres odstavil guvernerja in na njegovo mesto postavil podguvernerja dr. Ortiza. Guverner Gauna se ni udal. Pri vrhovnem sodišču je vložil tožbo o neustavnosti odstavitve, ter iskal zaslonbo pri zveznem notranjem ministru. Podpirala ga je tudi provincijska policija in „ljudske množice“. Vse skupaj pa je ostalo, ko je kongresna peronistična večina v Buenos Airesu, kljub masivnemu nasprotovanju opozicije, ki je branila federalna načela, izglasovalo zvezno intervencijo v vse tri provincijske organe oblasti: vlado, legislaturo in sodišče. Tako bo Formoza po-

novno vodena iz Buenos Airesa. Krajevni konflikti, ki se pojavljajo pri vseh vladah, pa še naprej nereseni.

Drug važen činitelj sporov v Kongresu je zakonski osnutek o sindikatih. Spremembe, ki jih, sedanjemu zakonu predlaga vlada, so za opozicijo nesprejemljive. Vendar jih je senat na tajni seji kljub temu sprejel. Predvidevajo pa težji postopek pri paslancih. Da prepreči razkol v lastnem bloku, je peronistično vodstvo pretekli teden pozvalo k disciplini vse poslance, ki so člani ne preveč pokorne Peronistične mladine (JP). Prav tako je odvzelo vso zaslonbo delavski peronistični mladini (JTP), ki ostro in borbeno nasprotuje predloženi zakonskemu osnutku. Poslanci iz vrst mladine so opozorilo vzeli na znanje, in se baje z njih strani ni bati nasprotnega glasovanja. Bo pa debata zelo ostra in zakon bo še bolj oddaljil opozicija od vlade, kljub Peronovim naporom. Že sedaj je videti, da se del radikalnih poslancev z dr. Perettejem na čelu (ki je bil podpredsednik strmoglavljene Illijeve vlade) oddaljuje od uradne radikalne linije prijateljstva s peronizmom.

Na mednarodnem področju pa je Argentina dosegla zmago s podpisom dokumenta, po katerem se reši stoletni spor z Uruguayem glede mej na reki La Plata. Ta zmaga vsaj nekoliko omili neuspeh ob obisku bolivijskega preds. Banzerja. Argentina od njega ni mogla doseči podpisa pogodbe glede bolivijskega plina in železa. V tej igri Bolivija šahira na dve strani: na Argentino in pa na Brazil. Verjetno nobeden od obeh tekmecev ne bo dosegel izključne kupčije, pač pa bo Bolivija še naprej skušala od obeh dobivati ugodne pogodbe.

Zbornik Svobodne Slovenije z l. 1971-1972 je po vsebini najbogatejša slovenska knjiga v svetu, po obsegu najobširnejša in tudi najcenejša Zato Zbornik v vsako slovensko družino!

Tisočletnica Škofje loke v Mendoza

V ponedeljek, 29. oktobra zvečer, smo se mendoški Slovenci, v sklopu praznovanja narodnega praznika, zopet zbrali v domu. Bil je delaven dan, a vendar nas je bilo mnogo navzočih.

G. dr. T. Debeljak nam je ta večer predstavil v skioptičnem predavanju Škofjo Loko — ob tisočletnici njene ustanovitve.

Seznanil nas je najprej s publikacijami, ki so izšle v domovini za to zgodovinsko priložnost; nato pa smo ob njegovi neizčrpnih zakladnicah podrobnega poznanja politične, gospodarske in kulturne zgodovine prehodili vso tisočletno dobo njegovega rojstnega mesta, zlasti seveda iz starejših stoletij. Predavanje je bilo navdve zanimivo in pestro vprav zato, ker je predavatelj znal vse dogodke, podatke in opise predočiti z najrazličnejših vidikov, vse pa seveda z lastnimi osebnimi doživetji, ki je škofjeloško življenje ne samo kot domačin živel, ampak tudi postavljaj temelje za ohranjanje in odkrivanje preteklosti svojega rodnega mesta (npr. mestni muzej) ter poživljanja njegovih kulturnih stvaritev (n. pri. pasijonske igre).

Poleg orisa škofjeloškega mesta pa smo se ob predavanju seznanili tudi z vsem teritorialnim področjem nekdanje brižinske škofijske posesti. Obiskali smo vse znamenite in pomembne kraje (Visoko — Tavčar, Sorica — Gro-

har, Selca — Krek, itd.) in uživali prirodno krasoto tega gorenskega raja.

Predavanje je spremljalo nad sto slik zanimivih diapozitivov. Tudi ob njih se je v marsikaterem mlajšem poslušalcu zbudila misel in želja: to moram pa res osebno videti in spoznati.

Po predavanju je govornik zopet ostal v Domu med udeleženci pri družabni večerji, ki mu jo je pripravil društveni odbor.

Ni nobenega dvoma, da so za starejše, ki jih še vedno — do smrti! — vežejo blagi spomini na domačo zemljo, ki jim je dala življenje, in jim srce polni grenko domotožje, ker so svojo rodno grudo morali zapustiti, vsi trije dnevi pomenili močno kupo življenjske sile; mlajšim, katerim so bile misli predavanju prvenstveno namenjene, so pa prav gotovo zbudili in ponožili spoznanje, da je vredno biti sin slovenskega naroda, in zanetili željo po bližnjem in globljem spoznanju slovenske domovine v njenih kulturnih vrednotah ter prirodnih krasotah.

Predavatelju dr. Tinetu Debeljaku smo pa iz vsega srca hvaležni, da se je za te naše velike dni odtrgal iz Buenos Airesa in se odrekel navzočnosti pri tam mošnjih praznovah, pri katerih je bil pa vendarle vsaj duhovno navzoč s svojimi prispevki. Bb.

Tokio 1973

Član uredniškega odbora Svobodne Slovenije Pavel Fajdiga se je koncem oktobra več dni službeno mudil na Japonskem. Od tam je poslal sledeč opis življenja v Tokiu:

Lotung, 5. 11. 1973.

V poznih popoldanskih urah se je veliko letalo B747, Jumbo jet mu pravijo po domače, spusti na tokijsko mednarodno letališče Haneda, zgrajeno tik ob morski obali. Znašli smo se sredi pravega človeškega mravljišča, 12 milijonov Japoncev se gnetje na majhnem prostoru, ki mu pravijo Tokio. Po površini ni dosti večje, kakor Veliki Buenos Aires, prebivalstvo pa argentinsko prestolnico presega za več kot tretjino. Nadvozi in podvozi prepregajo mesto, več podzemskih in nadzemskih železnic, taksiji in tovornjaki, avtomobili vseh vrst, skozi tunele in čez mostove prevažajo Tokijce v službe, na trge, v ogromne tržnice, v budistične templje in svetišča, v kine in teatre, v nočne lokale, v šole in univerze — in na pokopališča. Nihče mi ni vedel povedati, koiko pokopališč ima Tokio. Nima pa nobenega tako razsežnega, kakor je n. pr. Chacarita v Buenos Airesu. Vsa so majhna, komaj nekaj arov površine, sredi med stanovanjskimi poslopji.

Sicer pa je mesto in življenje v njem povsem amerikanizirano. Zaradi velikega potresa leta 1923 in pa ameriškega bombardiranja v drugi svetovni vojni Tokio praktično že nima več starih stiliziranih poslopij, temveč je ves moderen, podobno, kakor Buenos Aires. Pristijo se visoka poslopja z nizkimi pri-

tličnimi, tako da o kakšnem tipičnem slogu sploh ni govoriti. Sredi mesta so postavili 333 metrov visok železni razgledni stolp — Tokyo tower mu pravijo tudi Japonci — podoben pariškemu Eiffelovemu. Dvigalo dvigne radovedneže v višino, s katere je resnično lep razgled. Toda skoro stalna redka megla, pomešana s sajami iz neštetihtovarniških dimnikov, ustvarja tkim. smog, ki moreče leži nad mestom in zadnji obronki mesta izginjajo v medli kopreni. Onesnaženje zraka v Tokiju je reser zdravstveni problem za japonsko prestolnico. Mnogi Japonci z občutljivimi pljuči nosijo po cestah dihalne maske.

Prometna disciplina je v Tokiju stroga. Japonska je ena redkih držav, kjer še vozijo po levi strani. Pešci ne prečkajo ceste, dokler ne zasveti njihova zelena luč, tudi če je cesta v ob smeri popolnoma prazna. Množice šolarjev, dekleta večinoma v marinarskih modrih uniformah, dečki prav tako, vsi pa z rumenimi čepicami na glavah, v gručah prečkajo prometne tokijske ulice v jutranjih in zgodnjih popoldanskih urah. Desetine osnovnih in srednjih šol je v Tokiju, prav tako več zasebnih in državnih univerz. Med zasebnimi je posebno znamenita katoliška univerza Sophia, ki jo vodijo jezuiti. Tudi naš rojak p. dr. Vladimir Kos deluje na tej univerzi. Na žalost se nisem mogel sre-

Novice iz Slovenije

CELJE. — Trio Lorenz je sredi oktobra priredil kar osem mladinskih koncertov. Bratje Lorenz so gostovali v Celju, Štoreh, Rogaški Slatini, Zrečah, Slovenskih Konjicah in v šentjurju. Poslušalo jih je več kot 3000 mladih, ki so jih bratje Lorenz pritegnili z glasbo pa tudi s primernimi komentarji k izvajanim delom.

MARIBOR. — Letošnje „Boršnikovo srečanje“ slovenskih gledališč je bilo v Mariboru. Občinstvo je pridno obiskovalo predstave, vendar nekatera dela niso vžgala gledalcev. Menda so najslabši vtis naredili člani Slovenske Drame iz Ljubljane, ki z Goldonijevo „Krmaričo Mirandolino“ v režiji Paola Magiellija niso ogreli občinstva, ki je najbrž od osrednjega gledališča le pričakovalo kaj več.

LJUBLJANA. — Slovenska filharmonija je pod taktirko svojega dirigenta Oskarja Danona in Uroša Lajovca ob sodelovanju violinistov Igorja Ozima in Acija Bertoncija izvedla 26. oktobra koncert štirih novih stvaritev skladateljev Trifunoviča, Petriča, Sakoša in Slovenca Darija Božiča. Vsa štiri dela spadajo v „sodobno avantgardno glasbeno tvornost“.

SOSTANJ. — Ljubljanski kipar Tine Kos je Napotnikovi galeriji v Šostanju podaril več svojih del. Napotnikova galerija pa je eno teh del „Mati reže kruh“ dala odliči in bron in ga je postavila v park pred galerijo.

POSTOJNA. — V Stranah pod Nanosom raste najstarejša znano slovensko drevo: lepo raščena in razvejana tisa, ki je še vedno plodna; sredi oktobra so jo krasili lepi živordeči plodovi. Starost tega drevesa je Karel Dežman leta 1880 cenil na 950 let, po najnovejših strokovnejših meritvah pa so ji merilci priznali le 500 let. Kljub temu pa je še vedno „rekorder“ med slovenskimi drevesi.

ST. LENART v Slovenskih goricah. Podjetje Mariborska livarna je v tem kraju z republiško pomočjo zgradilo tovarno, v kateri bodo izdelovali aluminiaste radiatorje. Tovarna, ki bo ob polni zmogljivosti zaposlila precej osebja, je 25. oktobra pričela s poizkusno proizvodnjo.

LJUBLJANA. — Ljubljanski avtobusni šoferji po novem posnemajo buenosaireske „kolektiverje“ — vozijo in izdajajo vozovnice. Pravijo, da so Ljubljančani novost sprejeli še kar brez negotovanja; nekaj nevednosti pa je le bilo z iskanjem kovancev in z menjavo večjih bankovcev, ker vozniki največkrat nimajo drobiža...

PTUJ. — Beli srnjak je največkrat predmet potegavščin med zeleno bratovščino. Toda lovec Rudi iz Ptuj je res ustrelil belega srnjaka. Korosec je član lovske družine iz Kidričevega in je belega srnjaka opazoval v lovišču več kot en mesec, vendar ni nikomur po-

vedal, da bi se lovski bratje ne norčevali. Končno pa mu je prišel na strel in sedaj je enoletni beli srnjakec spravljen v hladilnico ptujске Perutnine, kjer čaka na odločitev lovske družine. Menda ga bodo nagačili v dokaz, da so včasih lovske pripovedke le resnične.

KOPER. — Tudi letos je primanjkovalo v slovenskih gostiščih na obali kuharjev in natarjev, menda jih je manjkalo okoli 1000. Pa tudi nekateri zaposleni niso bili bili dovolj pripravljeni za ta dva poklica. Da bi odpravili vsaj nekoliko tem težavam so odprli v Portorožu šolski gostinski center, ki ima zaenkrat prostora le za 40 oseb, ki bodo po opravljenih študijah dobili diplomu kuharjev in natarjev. Pripravljajo tudi vse potrebno za povečanje tega centra, kjer naj bi se šolali še vratarji, recepturji, sobarice teh kuhinjski in natarjski pomočniki. Teoretični del pouka bo zaenkrat v portoroški osnovni šoli, praktičen pa v hotelu Palace.

TOLMIN. — Na Tominskem imajo veliko preglavic s šolanjem mladine. Od 2800 učencev se jih kar 780 vozi v šolo. Zaradi tega so nekateri tudi po 9 ur zdoma, v šoli pa jim dajo le skromno malico. Razen tega, da je stiska s šolskimi prostori v Tolminu, Breginju, Drežnici, na Grajevem in v Dolenji Trebuši, manjka učiteljev z ustrezno izobrazbo. Šola v Kobaridu je že nekaj let nestrokovno zasledena s predavatelji za matematiko, fiziko ter slovenski in angleški jezik. V Mostu na Soči so letos odpovedali predmetni učitelji za zgodovino in zemljepis ter slovenščino in odšli drugam, tudi tu sedaj 60% učiteljev nima ustrezne izobrazbe. Kraji na Tolminskem so odročni, plače pa nevpodbudne, da bi učitelji vstajali v gorskih krajih, ko pa v neučiteljskih poklicih zaslužijo

Umrli so od 20. do 25. oktobra:

LJUBLJANA. — Rudolf Deržaj, biv. trg., koroški borec; Filip Ernest, up.; Ivana Kunaver r. Vilfan (Košanikova mama); Marija Klatzer, poš. ur. v p.; Viktor Korenčan, borec za sev. mejo; Rajko Ogrin, up.; Andrej Pečnik, elektroinženir Francišek Mele, premikar; Zlata Zupancič r. Jezeršek; Marija Pengov r. Flerin; Marija Arnež, up.; Alojzija Košček r. Koščak; Alojz Lukner, žel. up.; Slava Grašič r. Kramer; Franc Cesar, up.; Franc Lunha, up. 88; Anton Habič, učit. v p.; Rudi Ivanjko, mizar.

RAZNI KRAJI. — Ivan Kobalj, Zg. Kašelj; Ivana Tišlarč r. Tomšič v Vič; Franc Brečko, okr. sodnik v p.; Celje; Polde Krašovec, klepar, Brezovica; Ignac Vidrih, želje; Angela Sterle, Kamnik; Božena Oprešnik, Kranj; Jože Deleja, zobotehnik v p.; Celje; Jože Krmelj, škofja Loka; Terezija Benedik r. Špehar, Kranj; Silvester Čop, up., Jesenice; Stanislav Seražina, up. (66); Kranj; Ana Bevc, Gor. Mokronog; Neža Ahtig r. Košenina, Vojnik; Francka Rauh, Semič; Franciška Plajbes, up.; Krize; Veronika Počep, up.; Brežice; Dragica Božič, up.; Celje; Franc Jerala, up., Dravljje (63); Ana Azman, Vrhovci; Marija Razpotnik — Bratetova mama, Brise; Tone Škulj, sprevodnik, Rob; Veri Sešek r. Skacej (77), Maribor; Katarina Dolter r. Kure, Črnomelj; Ivan Stritar, up., Šmartno pri Litiji; Lado Mole, Ziri-

teva Simonitijska, „Čriček na vrtu“ je razkrila zborovo veliko zmogljivost v pianissimih, ki jih otežkočajo dolge harmonije s kočljivimi prestopi. Stara Volaričeva navihanka v zelo posrečeni šijančevi priredbi „Prekasna tožba“ je dala dvoranj smehljaj na lice. Dvogovor med srednjim sopranom in globokim kontraaltom je bil v povezavi ostalih glasov mojestroko izpeljan. Zatem je mirna Tomčeva „Ena ptička priletela“ potrdila popolni stik zboru s poslušalci, ki so zadržali dih, da bi do konca užili podano milno. Jožica Kopač je s svojim naravnim, prijetnim glasom v Bučarjevi „Vse rožice, rumene“ odpeval prvi solo. Mramrajoča spremljava ostalega zboru je ubrano slikala harmonično ozadje. S prožnostjo se je zbor uspešno skušil v ritmični igri velikega glasovnega obsega Tomčeve „K' sem še mlhna bva“ in istega skladatelja „Dobro jutro, buotra.“ Zbor ima dobro dikcijo, da je moči razumeti poslednji zlog. Čemu je zamenjal trdi slovenski „videla“ z mehkejšim eksplozivnim „bide-la“ — Draga šijanec „So še rožice tam v vrtu“ je bila dobro prestana dihalna izkušnja. Dihalna izvežbanost nekaterih in dobro uporabljena vzajemnost ostalih sta omogočila, da so dolge

Osma obletnica Cankarjevega doma v Berazategui

Osmo obletnico blagoslovitve doma smo praznovali v nedeljo 11. t. m. Lep pomladni dan je privabil mnogo rojakov v prijetno zelenje.

Dopoldanski program smo pričeli z državno in slovensko himno ob dviganju zastav, nakar je sledila sv. maša s ljudskim petjem, ki jo je opravil direktor dušnih pastirjev, msgr. Anton Orehar. V pridigi je podčrtal uspešno prizadevanje in doprinos doma, ki je sicer najmanjši po številu članstva, za našo skupnost, pa vendar procentualno presega svoje moči.

Po maši je zastopnik odbora izrekel dobrodošlico rojakom, posebno zastopnikom domov in organizacij, nakar je sledila pozdravna beseda predsednika doma Jožeta Vidmarja. Zahvalil se je gostom ter vabil rojake iz vsega vel. Buenos Airesa, da naj nam bodo v oporo tudi v bodoče s svojim številnim obiskom.

Sledilo je kosilo v prijetnem senčnem hladu ob slovenski glasbi in dobri postrežbi mladine.

Popoldanski program smo pričeli ob 16 s slavnostnim govorom predsednika Narodnega odbora za Slovenijo g. Miloša Stareta, katerega glavne misli objavljamo na 1. strani.

Navzoči so govornika — predsedni-

ka Stareta nagradili z dolgotrajnim odobravanjem.

Sledil je pevski nastop tria „Spomin“, kateri je pod vodstvom pevovodja Jožeta Omahna zapel tri pesmi v njegovi priredbi.

Za tem so nastopili prvošolski otroci doma in posrečeno izvajali igre po varijantah melodij.

Rudi Dolenjic nas je to pot spet zabaval s šaljivimi popevkami ob spremljavi kitare.

Kot zadnja točka programa pa je bilo rajanje deklet in fantov Cankarjevega doma v pestrih izvajanjih narodnih motivov.

Sledila je prosta zabava v lepem sončnem popoldnevu, pristrčnega razpoloženja gostov in domačinov.

Pod večer je bilo žrebanje velike košareč polne izbranih dobrot v jedaci in pijači, katere srečni dobitnik je bil msgr. France Novak iz Ituzaingó. Toda košara je ostala v domu, kajti vedno dobri in darežljivi „gospod Novak“ jo je podaril domu. Občinstvo mu je izkazalo močno priznanje in zahvalo s krepkim aplavzom.

„Prijetno in domače je pri vas,“ je dejal prijatelj iz onkraj Buenos Airesa. „Tako žegnanje se spleča vam in nam in še bomo prišli, prav zares!“

SLOVENC I V ARGENTINI

Osebnosti

Krščen je bil 18. novembra 1973 Andrej Močnik, sin Franca in ge. Tilke roj. Grošel. Botra sta bila Oskar Pregeļ in ga. Katarina Cukjati. Krstil pa je delegat msgr. Anton Orehar. Čestitamo!

JAKOB ROZMAN — UMRL

Dne 14. novembra t. l. je v Buenos Airesu — zadel od srčne kapi — umrl bivši bohinski župan Jakob Rozman. Z njim je preminul zopet eden tistih mož, ki so v polpretekli dobi gradili našo domovino in jih postavljali trdne temelje.

Pokojni Rozman se je rodil v Bohinjski Bistrici pred 71 leti. Že v svojih mladih letih se je udejstvoval pri Orlu. Želez je napredovati in je zato šel na Kmetijsko šolo na Grmu. Po povratku iz šole je postal vodilna osebnost v svoji občini. Bil je rojak nekoliko starejšega pokojnega dr. Mihe Kreka in nekaj mlajšega ing. Jožeta Sodje, ki pa sta svoje delovno področje našla v Ljubljani. Pokojni Rozman pa je ostal doma in ljudstvo mu je zaupalo odgovorno mesto župana v Bohinjski Bistrici. Izvoljen je bil na listi Slovenske ljudske stranke, kateri je ostal vse življenje zvest. V begunstvu je spadal — kot bivši župan — med stalne zaupnike SKD-SLS.

Med vojno se je moral tako pred nacisti kot pred komunisti zateči v Ljubljano. Želja po napredku pa je pripeljala tako daleč, da je v Ljubljani položil maturo. Ob koncu vojne se je umaknil na Tirolsko in leta 1949 je emigriral v Argentino. Njegova žena gospa Franciška je prišla za njim iz domovine leta 1958. V Argentini je opravljal več služb, nazadnje je bil uradnik pri podjetju Petroquímica. Bil je član raznih društev, posebno rad je obiskoval politične sestanke SKD-SLS in zborovanja, romanja in izlete Družabne pravde.

Pokopan je bil na pokopališču na Chacarriti. Pogrebni spredvod je vodil msgr. Anton Orehar, ki se je od pokojnika tudi poslovil pri odprtju grobu.

melodične fraze ostale neprekinjene. Tomčev „Oglar“ je pomikal, da bi ga vsi zapeli. S Simonitijskim „Plovi, plovi“ so pevke prestopile slovenske meje in se podale v melodijo sosednjih Slovanov. Srednji sopran Alenke Jerebič je lepo podal melanholijo sosednje vzhoda. Tomčeva „Ko mi na Ojstrk pride mo,“ v kateri je prednjačila Anica Rade, nas je popeljala na Koroško in zaključila prvi del.

Drugi del je ožigosal navzočnost go sta Janeza Mežnarja Po zaslugi šijančeve „Slepčeve tožbe“ in „Mrtvi ljubici pod okno“ je z mirno vlitostjo z ženskim zborom dovršeno zmogel zahtevni partituri. V drugi sta uspešno sodelovali Mraška Batagelj z mehko donečim altom zavidljivih globlin r čisti sopran Lučke Pavšer. Zbor se je postavil s posebej priročno Volarič-šijančovo „Hrepenenje na planini“. Izvznela je v duetu bariton-sopran iz grl Mežnarja in Pavšerjeve. V isti priredbi in Mežnarjevi glavni vlogi je bila pevška recitacija „Domotožje“. Gobčeva „Pomladna“ je zopet podčrtala veliko zmogljivost altov. Tomčeva „Na vrtu ni javor zeleni“ je dala koncertu naslov. Simonitijska „Sonatina v soncu“ je bila lepo prestana skušnja sopranov L. Pavšer in Nade Kopač. Spoznali smo deklislo verzijo Devove „Soči“. Predstavljamo si jo za spoznanje energič-

nejšo. Dev je v „Stoji Hartel“ razdelil pevke v dva zboru vodilnega in odmevnega. Dirigentka je bila tudi tej zahtevi brezhibno kos. Simonitijska „Micka bi rada Jurka dobila“ je bil posrečen kratek vložek. Zbor je nato intoniral zahtevno koroško „Pojdem u Rute“ Tomčeve harmonizacije. Poslušali smo občuten interpretacijo jasnega soprana Pavšerjeve, ki je pokazala lep tehničen napredek. Zelo skrbno vodeni mramrajoči zbor je bil hvaležno ozadje. Bučar je z „U livadi pod javorom“ pokazal hrvaški kontrapunkt. Pevke so ga razumele in dosledno podale. Z Volarič-šijančovo „Slovenske mladenke“ so si Slovenske mladenke zapele himno in z njo energično ter prepričano a vendar deklislo zaključile koncert. Zaključka pa ni dovolila dvorana, ki je izsillila dodatek. Z „Domotožjem“ smo dobili zadoščenje.

Zbor je vodila njegova ustanoviteljica Anka Savelli—Gaserjeva. Že na mnogih dosežanih nastopih smo občudovali njeno sposobnost. Menda jih je danes še bolj uveljavila. Čestitamo. Za dvoran je prikupna skromnost njenega nastopa — za pevke najbrže osvajajoča. Z neznatnimi vodilnimi gibi obvlada pevsko skupino, ki jo je sama tudi oblikovala. Tu in tam bi se smela — za podčrtavanje ekstremnih karakteristik — poslužiti pravice do malo obsežnejše poteze, v kolikor bi to ne kršilo njenih pravil

Po športnem svetu

Hokejisti ljubljanske Olimpije so v svoji skupini v tekmah za plisk pokal v četrtem kolu dosegli četrto zmago. V Bolzanu so premagali istoimenski klub z 10:4 ter so si s tem že skoraj zagotovili prvo mesto in s tem finalno tekmo za naslov prvaka z zmagovalcem druge skupine. Poleg Bolzana je Olimpija premagala še klube Augsburg iz ZRNemčije in Davos iz Švice.

Večkratni državni prvak v gimnastiki Janez Brodnik, ki je bil po Cerarjevem odhodu najboljši slovenski in jugoslovanski telovadec, se je tudi poslovil od aktivnega udejstvovanja. Brodnikovo najljubše orodje je bil drog, kjer je želel tudi največ uspehov v mednarodnih tekmovanjih. Dosegel je niz lepih uspehov: bil je zmagovalac na sredozemskih igrah 1972, finalist evropskega prvenstva v Madridu, zasedel je 23. mesto v mnogoboju na olimpijadi v Mehiko ter 20. mesto na svetovnem prvenstvu v Ljubljani.

Nogometna zveza Sovjetske zveze je potrdila Svetovni nogometni organizaciji, da ne bo nastopila proti Čilu. Tekma bi morala biti 21. novembra v Santiagu; Sovjetska zveza je kot razlog odpovedi navajala, da so v Čilu koncentracijska taborišča in še posebej, da je Stadion v glavnem mestu spremljen v zapor. To je sicer res, toda čilska vlada je izjavila, da bo stadion pripravljen za nogomet vsaj 14 dni pred tekmo. Čilska nogometna zveza je izjavila, da se nikakor ne misli odpovedati domačemu igrišču. Med tem je tudi že potekel čas, ko je treba predložiti listo igralcev, česar Sovjetska zveza ni storila in tako je Čile postal finalist za svetovno nogometno prvenstvo v Münchnu, ki bo leta 1974. Zlobni jeziki v Evropi pa pravijo, da ni glavni razlog sovjetske odpovedi nastopa položaj v Čilu, ampak le bolj strah, da bi jih Čilci v Santiagu premagali. V prvi tekmi — Čilci so šli v Moskvo kljub sovjetskimi koncentracijskim taboriščem — so Sovjeti komaj izvekle neodločen rezultat 0:0.

Luis B. Barrionuevo je postavil 11. novembra nov argentinski rekord v skoku v višino s 210 cm na turnirju, ki ga je pripravil klub Gimnasia y Esgrima. Izboljšal je svoj prejšnji rekord za 1 cm; tudi prejšnji rekord je novejšega datuma. Tako je Barrionuevo eden redkih sedanjih argentinskih atletov, ki sodijo v vrh južnoameriške lahke atletike. Strokovnjaki menijo, da bo v kratkem mogel ta lahkolet še izboljšati svoj rekord.

Od vsepovsod

UMETNI DIAMANTI. — Kitajci pravijo, da so tehniki in delavci ter znanstveniki kitajske akademije znano izboljšali in predvsem pocenili izdelovanje umetnih diamantov za industrijske potrebe. Običajni postopek za izdelavo umetnih diamantov je zelo drag; Kitajci pa so za izpopolnitev pocenitve izdelave opravili okoli 200 raznih eksperimentov. Niso pa poročali, če so se pri tem posluževali tudi Mao Ce Tungovih izrekov...

Cape Canaveral. Po desetih letih je ameriški odbor za zemljepisna imena sklenil dati staro ime Cape Canaveral, ki so ga prekrstili po umoru Johna Kennedyja v Cape Kennedy. Za to so se odločili, ker je to ime, ki ga je dal pred 400 leti španski raziskovalec temu kraju Vendar pa se bo vesoljski center, odkoder pošiljajo Amerikanci vesoljske ladje v vseмирje še vedno imenoval po tragično umrlem ameriškem predsedniku Johnu Kennedyju.

Manj ljudi v mestih. Povsod po svetu se opaža selitev prebivalstva z dežele v mesta. Toda v Švici so ugotovili, da se število mestnih prebivalcev že deset let nenehno niža. Zuerich ima sedaj le 6,5% manj prebivalstva, Ženeva 4, Bern 3,8, Basel pa le 0,9% manj kot pred desetimi leti.

pojmovanj; dirigent zaradi zboru in ne obratno.

Dobila je v znak zahvale šopek rož — še druga od Slovenskega buenosaireskega okteta v znak spoštovanja in pevškega bratstva.

Okrasitev sta izvirno in prikupno uredili Mraška Batagelj in Lučka Pavšer. K uspehu je pripomogel akustični reflektor, ki ga je izdelal in posodil Gallus.

Obleke so bile svečane.

Zbor sme biti ponosen na dosežen uspeh. Mi smo ponosni na zbor. Vlitost je bila popolna. Direktorialnost ženskih glasov omejuje možnost zožitve pevškega polkroga. Vendar v dvoran ni bilo mrtvih točk in med glasovi ni bilo v nobenem primeru intonacijskega kolebanja.

Imel je zbor izbrane in hvaležne poslušalce. Med odličniki smo opazili dirigenta Draga šijanca z go. soprogo. Občinstvo ga je nagradilo z navdušenim ploskanjem.

Koncert je imel zvišeni namen: „za cerkev Marije Pomagaj.“ Mons. Orehar se je pevovodkinji, pevkam in poslušalcem zahvalil zanj. Imenoval ga je „praznik slovenske pesmi in praznik slovenske dobrote. S spoštovanjem poslušam vaše petje.“

Čutili smo, da je govoril to v imenu vseh.

Izšel je
ZBORNIK SVOBODNE SLOVENIJE
za leti 1971-1972

Obsega 440 strani; skupaj z umetniško in gorniško prilogo
— 456 strani in 88 ilustracij.

Vsebinsko je Zbornik tako bogat, da je znova potrdil, da so Zborniki Svobodne Slovenije najbolj reprezentativna slavenska knjiga v svetu. Avtorji so iz Evrope, Kanade, Severne in Južne Amerike.

V Argentini imajo v prodaji Zbornik: Buenos Aires. V Slovenski hiši uprava Svobodne Slovenije in Dušnopastirska pisarna. Naš dom San Justo: Filipič Marijan; Slomškov dom: Sifrer Marijan; Slovenski dom v San Martinu: ga. Potočar Milena, Dimnik Ivan (Villa Libertad) in Obržan Stanko (Churruca); Slovenski dom Carapachay: Žnidar Ivan, Šenk Franc (Olivos); Slovenska pristava: Kopač Ivan; Berazategui: Cvetko Anastazija; Bariloche: dr. Vojko Arko; Mendoza: Rudolf Hirschegger.

Cena Zbornika je izredno nizka: samo 80 pesov. Za pošiljatev po pošti je doplačati 5 pesov.

Pohitite z nakupom! Ne bo Vam žal! Vsakdo bo našel v njem zanimivo branje!

PORAVNAJTE ZAOSTALO NAROČNINO

V nedeljo, 2. decembra vsi v Slomškov dom,
kjer se bo vršila ob 15

Vseslovenska tombola

za izdajo slovenskih učnih knjig

Več kot 50 bogatih tombol, nad 200 kvatern, 200 činkvinov

Prvi dobitnik: **krasen estereofonski aparat Columbia**
Drugi dobitnik: **pohištvo za dnevno sobo (living)**

Vabi Zedinjena Slovenija

VELIKA IZBIRA NAJBOLJŠEGA POHIŠTVA

MUEBLES

LUKY

Frente Estación EZEIZA
Ruta 205
T. E. 295-1197

LUKA MILHARČIČ

Električni aparati

Izključni zastopniki: Hitachi — National — Crown — Ranser — Panoramic — Aurora — Saccol — Columbia — Westinghouse — Godeco — Tonomac — Gamuza — Olivetti — Kenia — Champion — Marshall

Podružnice

CARLOS SPEGAZZINI
Avda. 25 de Mayo 136

SAN JUSTO
Almafuerte 3230

Za dobro voljo

V norišnici. Dva igrata igra „Človek ne jezi se!“

Prvi vrže kocko, vstane in reče: „Šah.“

Drugi ga debelo pogleda: „Kdaj so pa še pri taroku streljali enajstmetrovke?“

OD DOMA

Čudno je da nekateri, ki so že dolgo časa pri koritu, sploh ne opazijo, da zaradi njih drugi ne morejo blizu.

Proletarci iz vseh evropskih dežel, vrnite se!

Tudi čebele potrebujejo trote, le da se jih znebijo kadar so odveč.

DRUŠTVENI OGLASNIK

...Radijska oddaja v nedeljo, 25. novembra po posvečena 30-letnici Balantičeve smrti.

Učiteljska seja bo v sredo, 28. novembra, ob 20.

ZAHVALA

Vodstvo Vaditeljskih tečajev se zahvaljuje g. Nacetu Groharju za znesek 10.000 pesov, ki jih je daroval v sklad. Priročnika za vaditelje telesne vzgoje v osnovnih šolah.

OBVESTILA

SOBOTA, 24. novembra 1973:

V Kreditni zadrugi „Sloga“ ob 20 predavanje Adolfa Škerjanca o upokojitvi.

V Slomškovem domu ob 20 veseloligra „Dva para se ženita“.

V Slovenski hiši ob 19.20 spominski večer literarnega odseka SKA posvečen Francetu Balantiču ob 30-letnici smrti.

NEDELJA, 25. novembra 1973:

V Slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 9.30 sveta birma.

V Slomškovem domu ob 19 veseloligra „Dva para se ženita“.

PETEK, 30. novembra 1973:

V Našem domu v San Justo ob 20 občni zbor deklet iz San Justa.

SOBOTA, 1. decembra 1973:

V Slovenski hiši ob 19 sklepna prireditev Jegličeve šole s sv. mašo, akademijo in Miklavževim obiskom.

V Našem domu v San Justo sklep Balantičeve šole ob 16.30.

Na Pristavo pride ob 20 sv. Miklavž za mladino in odrasle.

NEDELJA, 2. decembra 1973:

V Slovenski hiši ob 9.30 mladinska sveta maša ter sestanek združen s prslavo Brezmadežne. Vabljeni vsi fantje in dekleta.

SOBOTA, 8. decembra 1973:

V Našem domu v San Justo prihod sv. Miklavža, ob 20.

NEDELJA, 9. decembra 1973:

V Slovenski cerkvi Marije Pomagaj prvo sveto obhajilo.

V Zavetišču škofa dr. Gregorija Rožmana celodnevna prireditev.

NEDELJA, 16. decembra 1973:

V Slovenskem domu v Carapachayu ob 12 skupno kosilo, čigar dobiček je namenjen slovenski cerkvi Marije Pomagaj.

DR. JUAN JESUS BLASNIK

špecialist za ortopedijo
in travmatologijo

C. José E. Uriburu 285, Cap. Fed
Zahtevajte določitev ure na
telefonu 49-5855 in 628-4188
Ordinira v torek, četrtek in soboto
od 17 do 20

Svoji k svojim! Pod enakimi pogoji Vam SLOGA plača večje obresti kot katera koli banka. In Vaš denar bo pomagal pri gospodarskem napredku slovenskega človeka v Argentini. Pomislite tudi na to, predno se odločite za naložbo svojih prihrankov!

Kreditna zadruga „S. L. O. G. A.“ z o. z.

Bartolomé Mitre 97 T. E. 658-6574 Ramos Mejía

Uradne ure: ob torkih, četrtek in sobotah od 16. do 20. ure

ESLOVENIA LIBRE

Editor responsable: Miloš Stare
Director: Tone Mizerit
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69-9503
Argentina
Uredniški odbor:
Miloš Stare, Pavel Fajdiga,
dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj
in Tone Mizerit

FRANQUEO PAGADO
Concesión N° 5775

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 3824

Registro Nacional de la Propiedad
Intellectual N° 1.149.713

Naročnina Svob. Slovenije za leto 1973 za Argentino \$ 75.— (7.500.—) — Pri pošiljanju po pošti \$ 78.— (7.800.—). ZDA in Kanada 13 USA dol.; za Evropo pa 15 USA dol. za pošiljanje z avionsko pošto. Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 9 USA dol. Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estado Unidos 425, Buenos Aires. T. E. 33-7213

Dne 1. decembra 1973 pride ob 20
na

**Pristavo
SV. MIKLAVŽ**

za madino in odrasle.

**JAVNI NOTAR
FRANCISCO RAUL
CASCANTE**

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires
Pta. baja, ofic. 2
T. E. 35-8827

Prodám zemljišče

200 kvatranih metrov
v Ramos Mejía
T. E. 659-1413

J. Š.

Teatro Colón 1973

Hamburška opera ima že skoraj 300 let zgodovine. Od 1955 do lanskega leta jo je vodil Rolf Liebermann, ki je sedaj glavni vodja pariške opere. Pod njegovim vodstvom je hamburška opera postala kot zrcalo sedanosti, ki z uprizorjanjem sodnih del odseva težnje in iskanje današnjega človeka, istočasno pa skrbno in verno predstavlja najvišje in najznačilnejše dosežke klasičnega razdobja. Goji tudi instrumentalno glasbo, balet in pantomino. Izredno visoko postvarjalno raven gledališča je lahko razbrati iz filmanih oper, ki združujejo prvovrstne umetnike in izkušene tehniko.

Na sporedu filmskih oper smo lahko gledali Mozartovo čarobno piščel in Figarovo svatbo, Wagnerjeve Mojstre pevce, Webrovega čarostrelca, Bergovega Wozzecka in Lortzingovega Carja in tesarja.

Vse izvedbe so bile odlične, odrsko in glasbeno neoporečne. Liebermann je opere enostavno filmal. Ni jih prelij v filmsko govorico, ampak zvesto spoštoval vse posebnosti operne predstave.

Poleg plošč in radia je moderna tehnika postavila v službo opernih predstav še kino in televizijo in s tem omogočila do nedavna neslutene perspektive za širjenje operne umetnosti, ki je med najpopolnejšimi, saj objema v neki meri slikarstva, kiparstvo, arhitekturo, literaturo, ples, teater in seveda pedesem glasbo, instrumentalno in vokalno, med najširše občinstvo, ki zavolje nega ali drugega vzroka ne more obiskovati opernih gledališč. Opera upravičeno zavrača očitke tistih, ki so jo obsojali na skorajšnjo smrt kot nekaj preživete in

dandanes nesmiselnega, kot potratno razkošje za maloštevilne sladokusce ali pretvezo za puhlo in sofisticirano družabnost izbrancev. Opera izpričuje še zmeraj čvrsto življenjsko silo, ki privlači in osvaja tudi mlajši svet in postaja zmeraj bolj umetniški dogodek in užitek za vse širše plasti ljudstev po vseh deželah.

Simfonično-vokalni koncert

Deveta predstava letošnje lirične sezone je bila posvečena simfonično-vokalnim odlomkom Wagnerja in Richarda Straussa. Obsegala je Preludij in Izoldino smrt iz Tristan in Izolde, Pet pesmi matilde Wesendonk, Mrtvaško koračnico in Brunildino žrtvovanje iz Somrakova bogov ter Ples sedmih tenč in sklepi samogovor Salome.

Zanimanje za to predstavo je bilo veliko, ker je občinstvo vedelo, da se je skoraj čudežno rešila nesrečnih razveljavitev pogodb tujim umetnikom. In uresničitev programa je presegala najbolj smela pričakovanja.

Med opernimi skladatelji je Wagner najbolj samonikla osebnost. Po začetnih, nepomembnih delih (Vile, Prepoved ljubezni, Rienzi) se je ob Večnem mornarju dokopal do lastnega opernega izraza, ki označuje vse njegove naslednje stvaritve: Tannhäuserja, Lohengrina, Nibeunški prstan, Mojstre pevce, Tristan in Izoldo ter Parsifala. Snov za svoja dela, ki so bolj glasbene drame kot opere, je jemal iz starogermanske mitologije in bretonskih pravljic in za skoraj obrednega Parsifala celo iz krščanskega misterija. Njegova operna muzika je bist-

veno simfonična. Zgrajena je z vodilnimi motivi, kratkimi ritmičnimi in harmoničnimi temami, ki simbolizirajo posamezne junake in tudi različna čustva in razpoloženja in celo predmete in stanja. Ti pomenski motivi se pojavijo v partituri vsakokrat, ko gre za določene junake ali določeno čustvo. Za dobro razumevanje in uživanje Wagnerjevih del bi moral poslušalec poznati te leitmotive, jih vsakokrat prepoznati in pravilno razlagati.

Glasbena drama Tristan in Izolda (dokončana 1859 in prvič izvajana 1865 v Münchenu) pomeni Wagnerjevo tehnično in estetsko veroizpoved. V njej je v polnosti uresničil svoja oblikovalna hotenja z nepretrgano, brezkončno melodijo in z neločljivo zračenostjo petja in orkestra in odrskega dogajanja. V idejnem pogledu pomeni Tristan odklon od ničejanstva in naslonitev na Schopenhauerjevo pesimistično filozofijo. V tem delu se je Wagnerju posrečilo združiti v enoto na videz nezdržljiva čustvena in duhovna doživljanja: ekstazo in obup, ljubezen in sovraštvo, življenje in smrt.

V preludiju se prepletajo in razveljavljajo sedmeri vodilni motivi, ki so obširnejše obdelani v 3 dejanjih opere: žalost, želja, pogled, ljubezenski napoj, usodnost, smrt iz ljubezni in odrešenje po smrti. Izoldina smrt iz ljubezni je po umetniški dognanosti nekaj edinstvenega v vsej operni tvornosti.

Sigfridova smrt v 3. dejanju Somrakova bogov je vrhunski prizor celotne tetralogije Prstan Nibelungov. Hagen izdajalsko umori junaka. Ko Guntherjevi možje dvignejo truplo in ga nesejo na kameniti grič, preideta vodilna motiva usodnosti in bolečine v medigro, ki je znana kot mrtvaška koračnica, s katero so ob Wagnerjevi smrti l. 1883 sprejeli

v Bayreuthu njegove zemske ostanke. Koračnica preide nato v melodijo sklepne prizora Somrak, ko se Brunilda pridruži Sigfridu na goreči gromadi in s svojim žrtvovanjem iz ljubezni odreši svet prekletstva. Delo izzvani v akordih, ki naznanjajo odrešilno moč ljubezni.

O petih pesmih Matilde Wesendonkove (Angel, Postoj!, Zimovališče, Bolečine in Sanje), ki jih je skomponiral, je dejal Wagner, da ni napisal dotlej ničesar lepšega in da tudi kasneje najbrž ne bo nič enakovrednega. Matilda Wesendonk, žena Wagnerjevega prijatelja in pokrovitelja, do katere se mu je razplamelo silno ljubezensko čustvo, mu je dejansko navdihnila tudi visoko pesem o ljubezni in smrti Tristan in Izolda. Vendar sta se tej nedovoljeni ljubezni odrekla in Wagner je iz njene bližine v Zürichu odšel v Benetke.

Richard Strauss (1864—1948) je poleg samospevov in simfoničnih pesnitev, ki jih veliko izvajajo na koncertnih prireditvah, ustvaril tudi vrsto uspešnih opernih del. Najbolj priljubljena je Kavalir z rožo, pomembna pa so tudi Žena brez sence, Molčeca žena, Elektra, Arabella in Ariadna na Naksu. Salomo je Strauss uglasbil po drami Oscarja Wildeja. Delo je prežeto z bolno erotiko Salome do Janeza Krstnika. V delu je veliko čistih melodij, orkester pa je prenasičeno barvit in hrupen.

44-letni Berlinčan Hans Wallat, gasbeni vodja meinhemskega opernega gledališča, je močna umetniška osebnost s silno sugestivno močjo. Pod njegovo taktirko je Colonov orkester zvenel kot samo ob svojih najboljših predstavah. Tonsko valovanje in prelivanje pisanih zvočnih barv je potegnilo poslušalstvo za seboj in ga obdržalo ujetega do poslednjega akorda. Pri orkestru so bile

koj opazne dodatne vaje in pa osebnost in zahtevnost dirigenta.

Colonov orkester velja za najboljšega na južnoameriškem kontinentu. Prejel je povabilo za turnejo po Severni Ameriki. Pod vodstvom Petra Maaga bo izvedel v Združenih državah februarja 1975 ciklus 20 koncertov, po 5 na teden, in sicer na mednarodnem festivalu orkestror v Carnegie Hall v New Yorku, nato pa še v Washingtonu, Bostonu, Filadelfiji in drugih mestih. Za visoko raven bo jamčil Maag, ki bo prišel novembra 1974 v Buenos Aires, da pripravi in naštudira program, ki ga bo izvedel najprej v Colónu in v mestih, ki povabijo za turnejo po raznih evropskih deželah od ustanove Evro-Concert za začetek l. 1976. Tudi tam bo imel 30 koncertov.

Wagnerjeve pesmi na besedilo Matilde Wesendonkove in Brunildino žrtvovanje je pela norveška sopranistka Ingrid Bjoner. Že v preteklih sezonah je v Ženi brez sence, čarostrelcu in Fideliju napravila globok vtis, ob tej priliki pa se je razodela kot prvovrstna pevka Wagnerja. Ob nenavadnem navdušenju občinstva je dodala še Izoldino smrt, ki jo je odpela antološko.

Salomin sklepi monolog je pela kanadska sopranistka Roberta Knie, ki je težavno partituro primerno interpretirala in tudi izzvala dolgo trajno ploskenje. Večer je bil po prazničnem razpoloženju v povsem napolnjeni dvorani in po kvalitetnem izvajanju med najvažnejšimi dogodki buenosaireske glasbene sezone in je budil upanje, da se da Colón še rešiti, če še o pravem času prevzame vodstvo gledališča nekdo, ki se razume na glasbeno umetnost in pusti ob strani škodljive nacionalistične predsodke pri sestavi programa in izbiri umetnikov.